

Οι ποιητές της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς (Του Βαγγέλη Χατζηβασιλείου)

Του Βαγγέλη Χατζηβασιλείου.

Από τα προλεγόμενα στην καινούργια έκδοση της ποιητικής ανθολογίας του Ανέστη Ευαγγέλου για τη δεύτερη μεταπολεμική γενιά, την οποία τώρα συμπληρώνει και προλογίζει ο Γιώργος Αράγης (ο ογκώδης τόμος κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Gutenberg), ξεχωρίζω δύο στοιχεία. Το ένα είναι η υπαγωγή των δεύτερων μεταπολεμικών σε μια μακρά ποιητική αλυσίδα, που ξεκινάει από τους μεταπαλαμικούς και φτάνει μέχρι την πρώτη μεταπολεμική γενιά. Το άλλο στοιχείο είναι η εισαγωγή και εφαρμογή του όρου «ποιητικές σειρές». Τα δύο στοιχεία συνδέονται, φυσικά, με στενό τρόπο μεταξύ τους και αυτό ακριβώς είναι που θέλω να σχολιάσω.

Από τη γραμμή της διαδοχής από τους μεταπαλαμικούς προς τη γενιά του 1920 και από εκεί προς τη γενιά του 1930 και την πρώτη μεταπολεμική γενιά προκύπτει ένας σημαντικός σταθμός για την ποιητική αγωγή των δεύτερων μεταπολεμικών: οι ποιητές του 1920. Απαλλαγμένοι από τη δημοτική υπαίθριων τόνων που χρησιμοποιούν οι μεταπαλαμικοί προκάτοχοί τους, οι ποιητές του 1920 θα προκρίνουν μια χαμηλόφωνη, ανηρητορική και παντελώς αδιακόσμητη γλώσσα, απολύτως σύμφωνη με το πνεύμα το οποίο επιτάσσει η εποχή τους. Πολλές δεκαετίες αργότερα οι δεύτεροι μεταπολεμικοί θα στοιχηθούν άνετα σε αυτό το κλίμα, υιοθετώντας μιαν έκφραση που θα τους βοηθήσει να ανταποκριθούν στο ιδιότυπο συναπάντημά τους με την Ιστορία. Αν οι ποιητές της δεκαετίας του 1920 έχουν να αντιμετωπίσουν το δράμα της Μικρασιατικής Καταστροφής, που θα σταματήσει το ρολόι της Ιστορίας, οι ποιητές της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς θα βρεθούν κοντά στις ιστορικές πληγές που άνοιξαν ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Εμφύλιος, αλλά λόγω ηλικίας θα ζήσουν μόνο τους απολήκτους τους. Κι όπως οι ποιητές του 1920 δεν θα υψώσουν ποτέ τους τόνους για το δράμα του καιρού τους, που τους έστειλε σε μια σκοτεινή γωνιά του ιστορικού κόσμου, έτσι και οι δεύτεροι μεταπολεμικοί θα αποφύγουν τη μεγαλοστομία για ένα ιστορικό δράμα που ήταν και δεν ήταν δικό τους.

Ίδου πώς μπορούν να συναντηθούν διανύοντας τους πιο διαφορετικούς δρόμους οι ποιητικές γενιές. Ο Αράγης, όμως, αποφεύγει να μιλήσει για γενιές, προτιμώντας, όπως το έλεγα και προεισαγωγικά, τον όρο «ποιητικές σειρές». Οι ποιητικές σειρές διαθέτουν μιαν ευρυχωρία που μας διευκολύνει έναντι της όλο και μεγαλύτερης στενότητας την οποία παρουσιάζει (δεν είναι η ώρα να πούμε το πώς και το γιατί) η προσφυγή στην έννοια της γενιάς. Η γενιά, αν χρησιμοποιηθεί χωρίς ακκισμούς, γραφειοκρατική λογική και αυθαιρεσίες, οφείλει να καλύψει πολύ συγκεκριμένα θεματικά και τεχνικά χαρακτηριστικά, που εμποδίζουν τη σύγκριση με λογοτεχνικά φαινόμενα προγενέστερων ή μεταγενέστερων λογοτεχνικών περιόδων. Η ποιητική σειρά δεν δεσμεύεται, αντιθέτως, από τέτοιους περιορισμούς, χωρίς από την άλλη μεριά να απεμπολεί τα ευεργετήματα που προσφέρει η γενιά αφού μπορεί να τα διασώσει στο γενικό τους σχήμα. Με βάση, άλλωστε, ένα τέτοιο εύρος καταφέρνει να συγκρατήσει ο Αράγης τους ποιητές του 1920 με τους ποιητές της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς, που διαφορετικά θα έμοιαζαν πολύ απόμακροι και ξένοι μεταξύ τους. **Να, λοιπόν, που οι ποιητικές ανθολογίες δεν συμβάλλουν μόνο στην αναγνωστική μας απόλαυση. Ενίοτε δοκιμάζουν να απαντήσουν και σε εννοιολογικά ή μεθοδολογικά ζητήματα, εγείροντας νέες προκλήσεις τόσο για τη φιλολογία όσο και για την κριτική.**